

- Viden i fællesskab

2014

Velfærdsteknologi til hr. og fru Danmark

Teknologien er i dag en forudsætning for, at vores velfærdssamfund kan fungere. Det gælder ikke kun for landbruget og industrien, men i høj grad også i danskernes hverdagsliv - både i forhold til kommunikation med offentlige myndigheder, sociale netværk og det at kunne opretholde en selvstændig livsførelse. Når vi bliver ældre og rammes af sygdom, og derfor får funktionsnedsættelser, kan teknologien for alvor få en vital betydning for opretholdelsen af vores fortsatte selvstændige livsførelse og mulighed for at blive i eget hjem, bedst og længst muligt, som de fleste af os ønsker.

Af Kirsten Rud Bentholt, Leder, Teknologi i Praksis – en socialøkonomisk virksomhed

Når vi bliver patienter eller brugere i sundhedssystemet, bevæger vi os gennem flere tilbud og sektorer, og manglende sikring af flow mellem disse overgange kan medføre u hensigtsmæssige konsekvenser som fx tab af viden, som følge af mangelfuld koordinering og ventetid på behandlingstilbud. Erfaringen viser, at hurtig og koordineret indsats er af stor betydning for effekten af rehabiliteringen, og her kan teknologien gøre en kæmpe forskel. Eksempelvis sikrer digitale samarbejdsplatforme overførsel af relevant data sektorer imellem, og virtuelle træningsforløb kan foretages i borgerens eget hjem.

Hverdagsteknologi

Vi benytter os alle sammen af teknologier i vores hverdagsliv. Mobiltelefoner, computere, iPads, GPS, trådløse alarmsystemer, Smart TV og meget andet. Specielt den yngre generation er storforbrugere af teknologi. De stiller ikke spørgsmålstejn, ved hvordan teknologien virker, har ingen forbehold og har intuitive evner til at betjene teknologierne. Monitorering af egen aktivitet er populært, og mange unge bærer permanent elektroniske armbånd, der måler aktivitetsniveau, kalorieforbrug, søvnmønster og meget andet. Mobiltelefonen er blevet et "kropsbåret hjælpemiddel", som er tilgængelig og aktiveret døgnet rundt.

Etikken i den massive anvendelse af teknologi i hverdagen drøftes flittigt i medier på uddannelsesinstitutioner og i det offentlige regi, og det er ofte den ældre generation, der bekymrer sig for fremtidsperspektiverne. Den unge generation bruger teknologien med største selvfølgelighed i de fleste sammenhænge, og de betragter det at være sammen virtuelt som et reelt samvær – en tilgang, som med fordel kan anvendes i sammenhænge, hvor fysisk samvær ikke er muligt på grund af funktionsnedsættelser.

Den ældre generation har generelt flere forbehold i forhold til at tage teknologierne i anvendelse. Dels kan det være vanskeligt at forstå, hvordan teknologien virker, dels kan det være svært at forstå formålet med anvendelse af teknologierne, og dels kan der være en frygt for, at teknologien overtager de menneskelige relationer.

Vi har derfor en stor opgave foran os i forhold til at få den ældre generation til at tage de nye teknologier i anvendelse. Der skal en kulturændring til både hos borgeren, de pårørende og fagpersonerne, ligesom der skal fokuseres meget mere på kompetenceudvikling af relevante medarbejdere i forhold til implementering og anvendelse af teknologi både på institutioner, sygehuse, i plejeboliger og i borgerens eget hjem.

Der skal udvikles metoder til succesfuld implementering og evaluering både i forhold til

kvalitativ og kvantitativ effekt. Samarbejdet mellem virksomhederne, der udvikler teknologierne, fagpersoner og borgere skal styrkes, så teknologierne i højere grad har en intuitiv brugerflade og kan dække de behov, som borgerne og velfærdssamfundet har.

Definition på Velfærdsteknologi

Implementeringen af velfærdsteknologi har generelt 3 formål:

1. At øge borgerens velfærd med henblik på selvstændig livsførelse

Undersøgelser viser, at en selvstændig livsførelse giver borgeren større livskvalitet og et større fysisk aktivitetsniveau. Hermed mindskes risikoen for følgesygdomme af inaktivitet, eksempelvis diabetes, kredsløbsforstyrrelser m.m.

2. At bedre medarbejdernes arbejdsmiljø

Medarbejdere i plejesektoren belastes ofte af tunge og skæve løft samt uhensigtsmæssige arbejdsstillinger og meget papirarbejde.

Ved brug af loftslifte til forflytning, skånes medarbejderne, ligesom borgeren i højere grad kan medvirke aktivt i forflytningen. Brug af digitale skærme til samarbejde, samt registrering letter arbejdsbyrden, og frigør tid til samvær med borgeren.

3. At give en økonomisk gevinst på det offentlige velfærdsbudget

Kommunerne tæller minutter i forhold til, hvor meget hjælp den enkelte borger skal have. Kan der spares lønkroner på personaletimer ved at tilbyde flere teknologiske hjælpemidler til borgeren, således at borgeren stadig får den fornødne hjælp, betragtes det som en stor gevinst. At borgeren samtidig får mulighed for at klare sig selv i eget hjem, er yderligere en gevinst med de positive sidegevinster.

Det kommunale ældreområde står overfor store udfordringer i de kommende år. Ifølge KL vil antallet af ældre i løbet af de næste 10 år vokse med 30 procent, og i samme periode vil mere end en tredjedel af de nuværende medarbejdere gå på pension. Der er i kommunerne større fokus på rehabilitering og borgerens selvbestemmelse. Nye opgaver kommer til, og vi er derfor nødt til sammen at udvikle teknologier, der i fremtiden kan forlænge "de varme hænder", så borgeren fortsat kan få den fornødne hjælp fra de offentlige myndigheder.

Nutidens ældre er i stigende grad ressourcestærke både i forhold til økonomi og helbred. I takt med, at de velfærdsteknologiske hjælpemidler i stigende grad er hverdagsteknologier, som bevillingsmæssigt betragtes som almindelige forbrugsgoder, frigøres offentlige midler, som kan bruges til de svageste ældre. En forudsætning, for at demensramte kan bo i eget hjem, er, at der skabes sikkerhed og tryghed for borgere og pårørende. Demensramte borgere kan i startfasen have stor gavn af visuel og auditiv støtte til planlægning og hukommelse. Også en GPS kan gøre stor gavn i forhold til borgerens fortsatte bevægelsesfrihed. I den fremskredne fase er det ofte nødvendigt med en plejebolig, idet mange demente kan være urolige, rastløse og udadreagerende i en grad, hvor der er brug for kontinuerlig omsorg og pleje.

Velfærdsteknologiske hjælpemidler til hjemmet

Anvendelse af velfærdsteknologi står højt på kommunernes dagsorden, og der er stort fokus på bedre brug af hjælpemidler og øget anvendelse af velfærdsteknologi. Mange borgere bevilges teknologier til hjemmet, hvis evalueringer har vist positiv effekt.

Det drejer sig typisk om teknologier som trådløse kald, GPS, elektroniske låseenheder, skylle - tørre toiletter, loftslifte, robotstøvsugere, øjenstyrede computere, virtuelle genoptræningssystemer,

telemedicin, digitale kalendere og virtuel kommunikation med offentlige behandlingstilbud.

Rigtig mange forsøgsprojekter er i fuld gang med test og evaluering af nye innovative teknologier, der kan opfylde de 3 ovennævnte effektkrav. Eksempler herpå er virtuelt nattilsyn, den intelligente ble, Robot-arm, stemmestyring af hjemmets tekniske installationer, den intelligente seng og medicindosering /advisering.

Større anvendelse af velfærdsteknologi i borgerens eget hjem vil gøre det muligt for mange at blive boende i eget hjem trods funktionsnedsættelser, hvis boligen er fysisk tilgængelig. Det er ikke realistisk eller ønskeligt, at borgere med behov for hjælp i dagligdagen skal klare sig alene med teknologi. Teknologien skal betragtes som et supplement, der understøtter en fortsat selvstændig livsførelse.

Trods teknologiens fortræffeligheder vil der stadig være behov for plejeboliger til de borgere, som har varig, svært nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne og et omfattende, varigt behov for pleje og praktisk hjælp hele døgnet, samt behov for samvær og tæt kontakt til personalet, som understøttes af teknologien.

Robotter i pleje – og ældresektoren

Det helt nye er den stigende anvendelse af robotter i pleje – og ældresektoren.

Støvsuger- og plæneklipperrobotten er allerede i fuldt sving i mange danske hjem, og spiserrobotterne vinder større indpas til mennesker med fysiske funktionsnedsættelser, ligesom robotsælen Paro vækker glæde hos mange demente borgere.

Det nyeste er anvendelse af telepresence robotten ”tele-besøgsven”, som giver borgeren mulighed for at kommunikere med f. eks. læge, hjemmesygeplejerske, pårørende eller andre via en digital skærm på hjul. Borgerne oplever en tættere kontakt til pårørende og venner, samt en øget

tryghed ved let at kunne få adgang til en praktiserende læge.

Plejepersonalet kan let komme i kontakt med en praktiserende læge, der kan rådgive og vejlede og i mange tilfælde undgå en unødvendig indlæggelse af borgeren.

I Aarhus Kommune tilbydes brainfitness med socialrobotten Silbot 3 og hjernetræningsopgaver på tablets. Her viser en TOVA-test, at der er blevet betydelige og bedre opmærksomhed blandt deltagerne, og antallet af rigtige svar/tryk var forbedret.¹

Fremtidens velfærdsteknologi

Den teknologiske udvikling går hurtigt, vi kan umuligt forestille os, hvilken teknologi vi anvender om bare 5 år. Lige nu spås Google Glass, et par briller med en indbygget computer og en gennemsigtig skærm foran dit øje, en stor fremtid. Robotterne vil uden tvivl blive brugt i mange flere dagligdags situationer fx til genoptræning og kommunikation.

Selvmonitorering vil i stigende grad tages i anvendelse på ældreområdet, og teknologierne vil i højere grad kunne arbejde sammen, så borgeren får mulighed for at tage ansvar for eget liv fx ved selvstændigt at kunne måle sundhedsparametre som fx vægt, blodtryk og temperatur via intelligente måleapparater, der automatisk videregiver informationer til sundhedssystemet, som vil styrke overgangene mellem de forskellige tilbud og sektorer, borgerne møder på deres rejse gennem sundhedssystemet.

---

¹ Ændringerne er signifikante. Læs mere på <http://www.aarhus.dk/sitecore/content/Subsites/Velfaerdsteknologi/Home/Styrk-hjernen/Resultater.aspx?sc lang=da>

Teknologien kan dog aldrig stå alene. Der er til stadighed brug for fagpersonernes kvalificering af teknologiernes anvendelse, så teknologierne medvirker til maksimal glæde og gavn for Hr. og Fru Danmark, også når alderen og /eller sygdommen rammer.